

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. В. В. Докучаєва

Кафедра плодоовочівництва та зберігання

ЗАТВЕРДЖУЮ

[Signature] Перший проректор

професор

Р.М. Шелудько

« 30 » *вересня* 20 19 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВПП.10 «Виробництво та маркетинг овочевої продукції»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: **20 «Аграрні науки та продовольство»**

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність: **201 Агрономія**

(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-наукова програма: **201 Агрономія**

(шифр і назва програми)

Спеціалізація: **Овочівництво**

(назва спеціалізації)

Факультет: **агрономічний**

(назва факультету)

Харків – 2019 р.

Робоча програма з дисципліни «Виробництво та маркетинг овочевої продукції» для здобувачів галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство», спеціальності: 201 «Агрономія» спеціалізації «Овочівництво»

«29» серпня 2019 р. 14 с.

Розробник: Яровий Григорій Іванович - доктор с.-г. наук, професор, зав. кафедри плодовоовочівництва та зберігання

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри плодовоовочівництва та зберігання

Протокол від «29»серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри _____ (Яровий Г. І.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

«29» серпня 2019 року

Схвалено методичною комісією агрономічного факультету

Протокол від «30» серпня 2019 року № 1

Голова _____ (О.В. Романов)
(підпис) (прізвище та ініціали)

©Харківський національний
аграрний університет ім. В.В.
Докучаєва, 2019 рік
© Г.І. Яровий, 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»	Вибіркова	
Модулів - 2	Спеціальність (напрямок підготовки): 201 «Агрономія» спеціалізація: «Овочівництво» Освітньо-наукова програма: 201 «Агрономія»	Рік підготовки	
Змістовних модулів - 6		1-й	
Загальна кількість годин - 120		Семестр	
		2-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 години Самостійна робота здобувачів – 6 годин	Освітній рівень: здобувач доктора філософії	Лекції	
		26 год.	
		Практичні	
		26 год.	
		Самостійна робота	
		68 год.	
		Індивідуальний завдання:	
		Практика	
		Вид контролю:	
		Екзамен	

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни полягає у підвищенні якості підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в галузі рослинництва, спеціалізації «Овочівництво», у тому числі дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає отримання нових знань з передових технологій виробництва, зберігання та переробки овочів.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Виробництво та маркетинг овочевої продукції» є:

- вивчення стану і перспектив розвитку овочівництва відкритого ґрунту в Україні і за кордоном, сучасних тенденцій та напрямків овочівництва;
- вивчення сучасних науково-обґрунтованих технологій вирощування розсади у парниках, розсадних теплицях і в розсадниках відкритого ґрунту;
- вивчення сучасних технологій вирощування високоякісного товарного врожаю овочевих культур відкритого ґрунту з метою одержання екологічно допустимої продукції з мінімальними затратами праці в різних природних зонах України;
- забезпечення організації конвеєрного виробництва свіжої товарної високо вітамінної овочевої продукції протягом року для харчування людини;
- забезпечення захисту рослин від бур'янів, шкідників і хвороб, як основної умови виробництва високих і сталих врожаїв овочевих рослин.

Унаслідок вивчення навчальної дисципліни «Виробництво та маркетинг овочевої продукції» здобувач ступеня доктора філософії повинен:

1. Володіти передовими концептуальними та методологічними знаннями з основ овочівництва для проведення наукових та прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень.

2. Планувати і виконувати експериментальні та теоретичні дослідження з овочівництва та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті комплексу сучасних знань з досліджуваної проблеми.

3. Виконувати маркетингові дослідження в галузі овочівництва.

4. Розробляти та реалізувати наукові та інноваційні проекти, технології вирощування овочевих рослин, які передбачають одержання конкурентоспроможної екологічно безпечної продукції на рівні світових стандартів.

5. Глибоко розуміти загальні принципи та методи аграрних наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері овочівництва та у викладацькій практиці.

Перелік компетентностей:

1. Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі аграрних наук та продовольства, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних наукових знань та / або професійної практики.

2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

3. Здатність до співпраці в рамках міжрегіональних, республіканських та міжнародних проектів.

4. Здатність працювати в міжнародному контексті.
5. Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї (креативність).
6. Здатність розробляти проекти та управляти ними.
7. Комплексність у розробці та реалізації наукових проектів та програм.
8. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в овочівництві і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з сільськогосподарських наук та суміжних галузей.
9. Здатність володіти інформацією щодо сучасного стану і тенденцій розвитку світових і вітчизняних агротехнологій вирощування овочевих рослин.
10. Здатність до встановлення природних передумов застосування конкретних методів і модифікацій досліджень у галузі овочівництва, вибору раціональної методики польових і лабораторних досліджень та оцінки необхідної точності вимірювань і якості кінцевих результатів.
11. Здатність до підприємництва та прояву ініціативи щодо впровадження у виробництво результатів досліджень.

Міждисциплінарні зв'язки: базується на знанні фундаментальних і загальних агрономічних дисциплін: ботаніки, фізіології рослин, землеробства, ґрунтознавства і агрохімії, екології, ентомології і фітопатології, меліорації, механізації, а також економіки, маркетингу і організації с.-г. виробництва.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. ВИРОБНИЦТВО ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Змістовний модуль 1. Сучасний стан виробництва і споживання овочів

Тема 1. Ринок овочевої продукції, її виробництво та споживання

Тема 2. Рівень розвитку овочівництва відкритого та закритого ґрунту

Змістовний модуль 2. Сучасний стан сортового генофонду овочевих культур

Тема 3. Теоретичні основи сортовивчення

Тема 4. Сучасний стан сортового різноманіття овочевих культур

Змістовний модуль 3. Новітні технології в овочівництві відкритого та закритого ґрунту

Тема 5. Особливості технології вирощування овочевих рослин: капуста, пасльонові, гарбузові, селерові, зелені, багаторічні

Тема 6. Технологія екологічного виробництва овочів

Тема 7. Використання сучасних матеріалів та технологій для отримання ранніх овочів

Тема 8. Сучасна технологія вирощування розсади

Тема 9. Сучасні способи формування рослин, запилення квіток, а також щеплення

Змістовний модуль 4. Вплив збалансованих систем живлення, зрошення, захисту рослин на урожайність та якість овочевої продукції

Тема 10. Збалансоване живлення рослин

Тема 11. Сучасні системи зрошення овочевих рослин

Тема 12. Інтегрований захист овочевих культур від шкідників, хвороб та бур'янів

МОДУЛЬ 2. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА МАРКЕТИНГ ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Змістовний модуль 5. Теоретичні основи комерційної діяльності на плодоовочевому ринку

Тема 13. Інноваційний розвиток овочівництва

Тема 14. Поглиблення спеціалізації та концентрації виробництва продукції овочівництва

Тема 15. Маркетингові дослідження ринку овочевої продукції

Змістовний модуль 6. Основні напрямки підвищення економічної та біоенергетичної ефективності виробництва овочів

Тема 16. Економічна ефективність виробництва овочевої продукції

Тема 17. Біоенергетична ефективність виробництва овочевої продукції

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
МОДУЛЬ 1. ВИРОБНИЦТВО ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ												
Змістовний модуль 1. Сучасний стан виробництва і споживання овочів												
Тема 1. Ринок овочевої продукції, її виробництво та споживання.	3	2	-	-	-	1						
Тема 2. Рівень розвитку овочівництва відкритого та закритого ґрунту	3	2	-	-	-	1						
Разом за змістовим модулем 1	6	4	-	-	-	2						
Змістовний модуль 2. Сучасний стан сортового генофонду овочевих культур												
Тема 3. Теоретичні основи сортовивчення	8	2	-	-	-	6						
Тема 4. Сучасний стан сортового різноманіття овочевих культур	24	2	4	-	-	18						
Разом за змістовим модулем 2	32	4	4	-	-	24						
Змістовний модуль 3. Новітні технології в овочівництві відкритого та закритого ґрунту												
Тема 5. Особливості технології вирощування овочевих рослин: капуста, пасльонові, гарбузові, селерові, зелені, багаторічні	16	4	6	-	-	6						
Тема 6. Технологія екологічного виробництва овочів	6	1	1	-	-	4						
Тема 7. Використання сучасних матеріалів та технологій для отримання ранніх овочів	4	1	1	-	-	2						
Тема 8. Сучасна технологія вирощування розсади	7	1	2	-	-	4						

Тема 9. Сучасні способи формування рослин, запилення квіток, а також щеплення	9	1	2	-	-	6						
Разом за змістовим модулем 3	42	8	12	-	-	22						
Змістовний модуль 4. Вплив збалансованих систем живлення, зрошення, захисту рослин на урожайність та якість овочевої продукції												
Тема 10. Збалансоване живлення рослин	6	2	2	-	-	2						
Тема 11. Сучасні системи зрошення овочевих рослин	5	1	2	-	-	2						
Тема 12. Інтегрований захист овочевих культур від шкідників, хвороб та бур'янів	5	1	2	-	-	2						
Разом за змістовим модулем 4	16	4	6	-	-	6						
МОДУЛЬ 2. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА МАРКЕТИНГ ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ												
Змістовний модуль 5. Теоретичні основи комерційної діяльності на плодоовочевому ринку												
Тема 13. Інноваційний розвиток овочівництва	6	2	2	-	-	2						
Тема 14. Поглиблення спеціалізації та концентрації виробництва продукції овочівництва	3	1	-	-	-	2						
Тема 15. Маркетингові дослідження ринку овочевої продукції	3	1	-	-	-	2						
Разом за змістовим модулем 5	12	4	2	-	-	6						
Змістовний модуль 6. Основні напрямки підвищення економічної та біоенергетичної ефективності виробництва овочів												
Тема 16. Економічна ефективність виробництва овочевої продукції	6	1	1	-	-	4						
Тема 17. Біоенергетична ефективність овочевої продукції	6	1	1	-	-	4						
Разом за змістовим модулем 6	12	2	2	-	-	8						
Усього годин	120	26	26	-	-	68						

5. Теми семінарських занять

Не передбачено

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Складання сучасних технологічних схем вирощування овочевих рослин родини Капустяні	2
2	Розроблення енергозберігаючої та екологічно адаптованої технології вирощування помідора.	2
3	Особливості технології вирощування перцю солодкого і баклажана	2
4	Розроблення енергозберігаючої та екологічно адаптованої технології вирощування огірка	2
5	Технологія вирощування кабачка і патисона	2
6	Сучасна технологія вирощування цибулі ріпчастої з насіння і сіянки	2
7	Особливості технології вирощування моркви на гребнях та грядках	2
8	Технологічні схеми вирощування бобових рослин, кукурудзи цукрової	2
9	Зеленні овочеві культури	2
10	Багаторічні овочеві рослини	2
11	Маркетингові дослідження	2
12	Програмування та прогнозування урожаю овочевих культур	2
13	Визначення економічної та біоенергетичної ефективності виробництва овочів	1
14	Ознайомлення з прогресивними технологіями в овочівництві спеціалізованих господарств	1
	Разом	26

7. Самостійна робота

№з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Законодавча база встановлення права інтелектуальної власності на сорти рослин	2
2	Світове і державне регулювання охорони сортів рослин	2
3	Державна реєстрація прав на сорт рослин	2
4	Сортовивчення капусти	4
5	Сортовивчення плодових овочевих рослин	4
6	Сортовивчення коренеплідних овочевих рослин	4
7	Сортовивчення цибулинних овочевих рослин	2
8	Сортовивчення зеленних овочевих рослин	2
9	Сортовивчення багаторічних овочевих рослин	2
10	Визначення рівня статті і особливості кушення сортів	2
11	Визначення морфологічних ознак рослин і характеристика вегетативних і генеративних органів рослин	2
12	Способи підготовки і обробки насіння до сівби	2
13	Способи вирощування, строки сівби і садіння, схеми розміщення овочевих рослин	2
14	Вирощування розсади овочевих рослин	2
15	Сучасні засоби механізації технологічного процесу сівби і садіння овочевих рослин	2
16	Догляд за рослинами	2
17	Засоби механізації по догляду за рослинами	2
18	Збирання урожаю	2
19	Комплекс машин для збирання і післязбиральної обробки продукції	2
20	Післязбиральна обробка урожаю	2
21	Схеми і правила розмноження насіння овочевих культур	2
22	Овочівництво захищеного ґрунту в інших країнах світу	1
23	Показники передових господарств України з виробництва овочів	1
24	Створення і регулювання мікроклімату у спорудах закритого ґрунту	4
25	Ґрунти, субстрати і мінеральне живлення рослин в закритому ґрунті	2
26	Технологія вирощування огірка у гідропонних теплицях	2
27	Технологія вирощування помідора в закритому ґрунті	2
28	Технологія вирощування в закритому ґрунті капусти цвітної, перцю, баклажана	4
29	Технологія вирощування в закритому ґрунті баштанних овочевих рослин	2
30	Технологія вирощування картоплі ранньої	2
	Разом	68

8. Індивідуальне завдання

Не передбачено

9. Методи навчання

Лекції, активне використання натуральних зразків і каталогів, практичні заняття в наукових закладах і передових спеціалізованих господарствах різних форм господарювання, заняття в умовах АРМ дослідника, участь у наукових конференціях.

10. Методи контролю

Поточний –під час виконання практичних та самостійних завдань, щодо засвоєння матеріалу.

Підсумковий – у формі екзамену. Головною метою підсумкового контролю є встановлення дійсного змісту знань здобувачів з дисципліни «Виробництво та маркетинг овочевої продукції» за обсягом, якістю, глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній діяльності.

11. Розподіл балів за змістовними модулями дисципліни

Для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота																	Підсумковий тест (екзамен)	Сума
ЗМ1		ЗМ2		ЗМ3					ЗМ4			ЗМ5			ЗМ6			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17		
2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1	1	1	70	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка EC TS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
66-74	D	задовільно	
60-65	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

1. Сич З.Д., Бобось І.М. Сортівивчення овочевих культур. Київ: ТОВ Нілан-ЛТД, 2012. 515 с.
2. Жук О.Я., Сич З.Д. Насінництво овочевих культур. Київ: НУБіБ, 2011. 449 с.
3. Кравченко В.А., Приліпка О.В. Помідор. Київ: Аграр. Наука, 2007. 424 с.
4. Кравченко В.А., Приліпка О.В., Янчук Н.І. Огірок. Селекція, насінництво, технології. Київ: ВД "ЕКМО", 2008. 176 с.
5. Удобрення овочевих та баштанних культур (монографія) / За ред. В.Ю. Гончаренка, Корнієнка С.І. Вінниця: ТОВ "Нілан-ЛТД", 2014. 370 с.
6. Мазоренко Д.І., Ящук А.І., Пастухов В.І. Механізовані технології в овочівництві, баштанництві і насінництві. Курс лекцій. Харків: ХНТУСГ, 2010. 270 с.
7. Яровий Г.І. Наукові основи вирощування та захисту основних овочевих і баштанних культур від хвороб і шкідників (монографія). Харків: ВП "Плеяда", 2010. 375 с.
8. Сологуб Ю.И., Стрелюк И.М., Максимюк С. Овощеводство. Новые подходы – реальная прибыль. Киев: ООО "Полиграф плюс", 2012. 200 с.
9. Гіль Л.С., Пашковський А.І., Суліма Л.Т. Сучасні технології овочівництва закритого і відкритого ґрунту (частина 1 – закритий ґрунт). Вінниця: Нова книга, 2008. 368 с.

10. Гіль Л.С., Пашковський А.І., Суліма Л.Т. Сучасні технології овочівництва закритого і відкритого ґрунту (частина 2 – відкритий ґрунт). Вінниця: Нова книга, 2008. 316 с.

11. Архив журналу Овощеводства - <http://www.ovoshevodstvo.com/>

12. Овощеводство (выращивание овощей, теплицы, парники) - <http://ovoshci.ru>

14. Інформаційні ресурси

1. Мультимедійний проектор, відеоапаратура.

2. Таблиці, фотографії, буклети.

3. Кодекс академічної доброчесності Харківського НАУ ім. В.В. Докучаєва

<https://knau.kharkov.ua/uploads/pubinfo/pol2017/cad2017.pdf>